

Timplan 2, inledande undervisning, 45 min

Säkerhet i vardagen och i den digitala miljön

Mål

Eleverna lär sig att känna de allmänna principerna i konventionen om barnets rättigheter och funderar på vad de innebär i deras liv och verksamhet (L2). Eleverna funderar över och tänker på sina egna erfarenheter av säkerhet i vardagen genom lekar (L1).

Förståelse av gemensamma spelregler (L3), ni behandlar bildläsningsförmåga och informationssökning (L4), digitala färdigheter och digital säkerhet (L5), verksamhet i grupp (L6) och förståelse för rättvisa verksamhetsprinciper (L7).

Läroämnen

Miljölära, religion, livsåskådningskunskap

Artiklar

Konventionen i allmänhet och särskilt artiklarna 27 och 32.

Nyckelord

Konventionen om barnets rättigheter, säkerhet, vardagen, digital säkerhet

Tillbehör

Pennor, saxar, tejp, stort pappers- eller kartongark

Lektionens gång

Inledning: Barnens erfarenheter av en trygg vardag (5 min)

Presentation av programmet på lektionen. Eleverna delas in i grupper med två personer. Med paret diskuteras vad en trygg vardag innebär. Tillsammans kan eleverna skriva några iakttagelser på tavlan. Läraren kan komplettera elevernas iakttagelser så att man på tavlan antecknar: digital säkerhet, trafiksäkerhet, en trygg vardag i skolan och hemma samt kunskap i första hjälpen.

Aktivitetsbaserat spel: Tryggt liv (10 min)

Vi spelar ett spel där läraren framför påståenden som stämmer eller inte stämmer och barnen svarar genom att röra sig.

Varje elev står upp bredvid sin stol. Läraren säger olika påståenden (t.ex. "Åldersgränserna skyddar barn"), och om påståendet är sant får eleven röra sig genom att hoppa eller studsa. Om påståendet är felaktigt (t.ex. "barnet behöver aldrig berätta för en vuxen vilka webbplatser barnet besöker") ska eleven stanna upp och stå på ett ben. Om påståendet är

tvivelaktigt och eleven inte vet om det är sant (hoppa) eller fel (stå stilla på ett ben), gör eleven långsamt en självvald rörelse. Varje fråga som eleverna är osäkra på ska ni till sist diskutera – varför var det svårt att veta det rätta svaret osv.

- sant – hoppa/studsa
- fel – stå stilla på ett ben
- vet inte – en långsam rörelse

Exempel på påståenden:

- Åldersgränser skyddar barn.
- Det måste finnas en brandvarnare i varje rum.
- 112 är ett nödnummer.
- När man cyklar behöver man inte alltid använda en hjälm.
- Trafikreglerna skyddar alla.
- Om jag ser att ett annat barn mobbas på en rast, behöver jag inte berätta det för någon.
- På raster ska alla få delta i leken.
- Om jag ser att det har hänt en olycka eller att någon har skadat sig, berättar jag om det för en vuxen och ber om hjälp om det behövs.
- Man kan lämna stearinljus att brinna utan övervakning.
- När det är mörkt ska man alltid ha en reflex.
- Jag får själv tända tändstickor.
- Jag kan titta på tv hela dagen.
- Vid åska ska jag söka skydd under ett träd.
- Varje barn har rätt till hälsosam mat.
- Det lönar sig inte att dela ut sitt telefonnummer på webben eller i sociala medier.
- Man kan berätta sitt lösenord för en vän.

Diskussion om digital säkerhet (10 min)

Eleverna diskuterar med sitt par:

- Vilken typ av webbplatser, applikationer, videor osv. vill du gärna använda?
- Vad ska du göra om du stöter på något som är olämpligt för dig på nätet eller i sociala medier?
- Vem kan du be om hjälp med att navigera i den digitala miljön?

Låt oss diskutera erfarenheter tillsammans med läraren.

Ni går tillsammans igenom grundläggande säkerhet i digital miljö med hjälp av trafikljusen. Läraren kan välja att rita eller be eleverna rita trafikljus på tavlan:

- **Rött ljus: Stanna (Stop)!**
När du ser ett märkligt, skrämmande, förbjudet och ångestskapande innehåll ska du alltid visa det för en vuxen. (Tips: Ta en skärmdump av innehållet!)

- **Gult ljus: Sakta in (Slow)!**

Tala med en vuxen om du stöter på något nytt som verkar misstänksamt.

- **Grönt ljus: Kör på (Go)!**

När innehållet är bekant och säkert kan du njuta av det digitala innehållet tryggt.

(Källa: Skydda Barn rf, Tryggt i Digitaltrafiken Stop, Slow & Go Trafikljusbroschyren:

<https://www.suojellaanlapsia.fi/sv/post/stop-slow-go-trafikljusmodellen>)

Pyssel och funderingar: digitala säkerhetsregler för den egna klassen (15 min)

Skapa tillsammans digitala säkerhetsregler för er egen klass och skriv ner dem på ett stort papper eller en stor kartong som fästs på väggen i klassen.

Ni kan utnyttja följande exempel:

- Ingen får mobbas och informera alltid en pålitlig vuxen om du ser mobbing
- Ett vänligt och sakligt beteende ska också användas i meddelandegrupper, sociala medier och på webben
- Ingen får fotograferas utan tillstånd och fotografier på kompisar får inte delas ut utan deras tillstånd
- Egna användarnamn och lösenord ska inte ges till kompisar eller andra
- Publicera endast sådana bilder som du också kan visa föräldrarna
- Berätta för en pålitlig vuxen om du ser något skrämmande eller oroväckande

Om ni har gott om tid, kan ni också rita eller skapa emojis som passar ihop med era regler.

Avslutande diskussion (5 min)

Ni går igenom de viktiga frågorna:

- Varje barn har rätt till trygghet: till en trygg vardag och en trygg digital vardag
- Varje barn har rätt att få information om frågor som gäller säkerhet
- De vuxnas ansvar för barnets säkerhet
- Om du känner dig otrygg hemma eller i skolan, berätta om det genast för någon trygg vuxen, såsom läraren
- Till exempel via Mannerheims Barnskyddsförbunds telefon för barn och unga, brevtjänsten på nätet och chatten kan du fråga eller diskutera förtroligt med en vuxen om vilket ämne som helst som du funderar på.
- I nödsituationer kontakta alltid 112

Differentiering

Differentieringen sker inom verksamheten: var och en deltar utifrån sin kompetensnivå. Genom att skriva orden i spelet "Ett tryggt liv", t.ex. "hoppa så högt som du kan" eller "stå på ett ben så att du föra den andra foten så långt bak som möjligt som en balanserande vikt", kan man sporra motoriskt begåvade elever.

Hemuppgift

Skriv om en trygg var-dag:

- Vad gör ett hem tryggt?
- Vad gör skol-väg-en trygg?
- Vad gör sko-lan trygg?
- Vad gör hob-by-er trygga?
-

Ytterligare uppgifter och material:

- Aktivitetsbaserad trafikljuslek
- Broschyr (endast på finska) om digitala säkerhetsfärdigheter, som kan skrivas ut och fästas på klassväggen som en viktig påminnelse (Befolkningsförbundet och projektet Sua varten somessa: <https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2022/08/c8956478-valmis-digiturvataitojuliste-linkeilla.pdf>)
- Uppgifter i trafikfostran, (Trafikskyddets undervisningsmaterial) <https://www.liikenneturva.fi/sv/undervisningsmaterial/>